

الزامات اجرایی شهید رئیسی در حوزه فسادستیزی

صغری شجیعی^۱

چکیده

فساد مالی در اقتصاد یعنی به دست آوردن ثروت از راه‌های غیر شرعی و تصرف غیر قانونی در اموال دولتی، خصوصی، و دارای مصادیقی چون اختلاس، رشوه، اخاذی و رانت‌های اقتصادی، برداشت و دخل و تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال، استفاده از امتیازات و بهره‌برداری‌های مالی ممنوع گردیده، گویند. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمود: دو صنف و گروه از امت من هستند که اگر صالح باشند، امت من هم خوب و شایسته می‌شوند و اگر فاسد شوند، امت من نیز به فساد می‌گرایند: یکی فقیهان و دیگری زمامداران. (بحارالانوار، ج ۷۴، ص ۱۵۴). همچنین مقام معظم رهبری در این زمینه تأکید فراوانی داشتند؛ "همه بدانند، همه بفهمند بنا است با مفسد بدون رعایت هیچ ملاحظه‌ای برخورد قاطع صورت بگیرد". ایشان شهید رئیسی را به عنوان یک الگوی دولتی برای مبارزه با فسادستیزی معرفی کردند. لذا مقاله حاضر با روش توصیفی و با استناد به منابع کتابخانه‌ای در صدد پاسخ به این سوال است که الزامات اجرایی شهید رئیسی در زمینه فسادستیزی چه بوده است. نتایج بدست آمده در این تحقیق این است که برای مقابله با فسادستیزی اقدامات مهمی از جمله: یکپارچه سازی مقررات مربوط به قاچاق ارز، مقابله هدفمند با قاچاق کالاهای دارای اولویت، رفع موانع واگذاری دارایی‌های مازاد شبکه بانکی، هوشمند سازی و ارتقا شفافیت اطلاعات اموال تملیکی و افشای اطلاعات تسهیلات کلان در دولت ایشان صورت گرفته است.

^۱ - سطح ۲ (کارشناسی)، مدرسه علمیه فاطمه الزهرا .

کلید واژه: الزامات اجرایی، ترک قصور، حمایت، زمینه های فساد، شهید رئیسی، فرهنگ سازی،

فساد ستیزی، نظارت موثر

مقدمه

فسادستیزی به معنای تلاش مستمر و سازمان یافته برای مقابله با فساد در سطوح مختلف اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است. این مفهوم فراتر از مقابله با فساد اداری و مالی، شامل ایجاد شفافیت، پاسخگویی، عدالت‌ورزی و تقویت نهادهای نظارتی می‌شود تا از نفوذ فساد جلوگیری کند و همچنین اتخاذ رویکردی فعال و همه‌جانبه برای شناسایی، پیشگیری و مقابله با انواع فساد، اعم از رشوه‌خواری، رانت‌جویی، اختلاس و سوءاستفاده از قدرت است و این رویکرد نیازمند برنامه‌ریزی دقیق، استفاده از قوانین موثر، آموزش و فرهنگ‌سازی است تا زمینه‌های فساد کاهش یابد و اعتماد عمومی به نظام حکومتی و اجتماعی حفظ شود و از منظر اجتماعی و سیاسی، مبارزه با ساختارها و رفتارهای فاسد است که می‌تواند به فروپاشی نهادها، کاهش سرمایه‌گذاری، افزایش نابرابری و تضعیف توسعه اقتصادی منجر شود. در نظام حکومتی، فسادستیزی مستلزم شفافیت، پاسخگویی مسئولان، نظارت مستمر و مقابله با موانعی مانند پنهان‌کاری، استبداد رأی و عدم مسئولیت‌پذیری است که از مهم‌ترین عوامل بروز فساد به شمار می‌روند امام علی(ع) با تأکید بر شفافیت و عدالت، مقابله قاطع با فساد را از اصول حکومت اسلامی می‌داند و روش‌هایی مانند نظارت مستمر، پاسخگویی مسئولان و برخورد با مفسدان را به کار می‌گرفته است و فساد را شامل رانت‌جویی، ارتشاء، زمین‌خواری، اختلاس و تبعیض می‌دانسته و برای مقابله با آن، شفافیت و عدالت اقتصادی را ضروری می‌دانسته است. و همچنین روایات تفسیری اهل بیت(ع) درباره اقتصاد مقاومتی و فسادستیزی، به اهمیت مبارزه با اسراف، سوءاستفاده از بیت‌المال و حفظ منابع عمومی اشاره دارد که در راستای حفظ سلامت اقتصادی و اجتماعی جامعه است. این روایات تأکید دارند که فسادستیزی باید با رویکرد جهادی و همه‌جانبه صورت گیرد تا عدالت و رفاه عمومی تحقق یابد و اسلام فسادستیزی را از اصول بنیادین حکومت امامان معصوم می‌داند که با تأکید بر شفافیت، عدالت، پاسخگویی و نظارت، زمینه‌ساز سلامت نظام اداری و اقتصادی می‌شود و همچنین فسادستیزی نیازمند تعهد قاطع به اجرای عدالت اقتصادی و جلوگیری از استفاده اِزاری از منابع عمومی است و نیز به معنای ایستادگی مستمر در برابر فساد با بهره‌گیری از ابزارهای قانونی،

فرهنگی و نهادی برای حفظ سلامت نظام اداری و اجتماعی و ارتقای رفاه عمومی است و این آموزه ها میتواند الگوی مناسبی برای برنامه ریزی های ضدفساد در جوامع معاصر باشد. فسادستیزی نه تنها برای اصلاح امور و پیشگیری از آسیب های اجتماعی و اقتصادی ضروری است، بلکه یک ضرورت راهبردی برای توسعه پایدار و عدالت اجتماعی به شمار می رود. مقاله حاضر با روش توصیفی تحلیلی و با استناد به منابع کتابخانه ای در صدد پاسخ به این سوال است که شهید رئیسی در حوزه فساد ستیزی چه اقداماتی انجام دادند؟

برای پاسخ به این سوال ابتدا به کارهای اجرایی شهید رئیسی در حوزه فرهنگ سازی و نظارت سپس اصلاح زمینه های فساد را در نظام بانکی و مالیاتی و بعد حمایت از فعالیت سالم و بعد نظارت مؤثر و کارآمد سپس برخورد قاطع و دقیق و در آخر به رسیدگی به ترک فعل ها و قصور ها پرداخته است.

۱- فرهنگ سازی و نظارت همگانی:

اولین الزامات شهید رئیسی در حوزه فساد ستیزی، فرهنگ سازی و نظارت همگانی بوده است، فرهنگ سازی به معنای فرآیندی است که در آن آیتم ها و المان های فرهنگی که در جامعه کمتر به آنها توجه شده، به افراد آموزش داده و یادآوری می شود تا این مفاهیم در ذهن و رفتار آنها نهادینه شود. این فرایند از طریق اجتماعی شدن، آموزش و رسانه ها انجام می شود و هدف آن اصلاح فرهنگ های نادرست، پرکردن خلأهای فرهنگی و ترویج ارزش ها و هنجارهای مثبت در جامعه است.

شهید رئیسی در حوزه فساد ستیزی سه شنبه های مردمی را فرهنگ سازی کردند به این صورت که سه شنبه هر هفته روز خاصی بود، روز دیدارهای مردمی در بعضی از سه شنبه ها، سید ابراهیم میزش را به راهرو انتقال می داد و تا شب می نشست تا مردم بیایند و از مشکلاتشان بگویند و گاهی اوقات سرش فریاد بزنند! او هم با کمال آرامش آنها را مورد لطف قرار می داد قول می داد کار آنها را پیگیری کند، واقعا تا آنجا که توان داشت پیگیری می کرد گاهی تعداد این مراجعین به ۱۵۰ نفر در روز می رسید که با همه آنها باروی باز برخورد می کرد و حرف هایشان را می شنید. (رسانه و فرهنگ سازی ۱۳۸۸)

۲- اصلاح زمینه‌های فساد را در نظام بانکی و نظام مالیاتی:

در یک شاخصه یکی از کارهایی که شهید رئیسی برای اصلاح زمینه‌های فساد را در نظام و مالیاتی انجام دادند شایسته‌گزینی بود و باعث فساد ستیزی می‌شد که از ابتدا همواره مورد تاکید ایشان قرار داشت که بارها می‌گفتند: «در مبارزه با فساد و کنار گذاشتن افراد ناکارآمد هیچ ملاحظه تعارفی نداریم.» (وزارت کشور، ۱۴۰۲)

اصلاح زمینه‌های فساد را در نظام بانکی و مالیاتی در حوزه فسادستیزی دولت شهید رئیسی شامل اقدامات کلیدی زیر است:

کاهش ناترازی بانک‌ها و بهبود عملکرد مالی: دولت سیزدهم با اجرای برنامه کنترل رشد ترازنامه بانک‌ها و مؤسسات مالی، مدیریت منظم و کاهش هزینه‌های غیرضروری، توانست زیان‌های بانکی را به سود خالص تبدیل کند که نشان‌دهنده اصلاح ساختار و شفافیت مالی است.

اعطای تسهیلات بانکی بر اساس اعتبارسنجی: این سیاست باعث کاهش فساد در اعطای وام‌ها و جلوگیری از سوءاستفاده‌های مالی شده است.

کنترل رشد نقدینگی و جلوگیری از خلق پول بی‌رویه: با توقف استقراض دولت از بانک مرکزی و کنترل اضافه برداشت بانک‌ها، رشد نقدینگی کاهش یافته که زمینه فساد مالی را محدود می‌کند.

بستن کانال‌ها و مجاری فساد: اصلاح نظام بانکی با هدف بستن راه‌های فساد و جلوگیری از ایجاد تشکیلات موازی و غیرضروری از دیگر اقدامات مهم است.

تقویت نظارت و شفافیت: افزایش نظارت‌های مستمر، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و شفاف‌سازی عملکرد بانک‌ها و مؤسسات مالی برای پیشگیری از فساد و اختلاس.

اصلاح نظام مالیاتی: هرچند جزییات کمتری در منابع آمده، اما اصلاح نظام مالیاتی نیز در سیاست‌های کلی فسادستیزی دولت برای حذف رانت و امتیازات ویژه مطرح شده است.

این اقدامات در چارچوب سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه و با هدف ایجاد نظام بانکی سالم، شفاف و کارآمد برای کاهش فساد و تحقق عدالت اقتصادی دنبال شده‌اند.

بنابراین شهید رئیسی در دوران ریاست جمهوری برای اصلاح زمینه‌های فسادزا در نظام بانکی اقدامات مهمی از جمله کاهش ناترازی بانکی هاو بهبود عملکرد مالی، اعطای تسهیلات بانکی بر اساس اعتبار سنجی، کنترل رشد نقدینگی و جلوگیری از خلق پول بی رویه، اصلاح نظام مالیاتی، حذف ارز ترجیحی، افشای صورت‌های مالی، بستن کانال ها و مجاری فساد را انجام دادند.

۳- حمایت از فعالیت سالم:

«حمایت از فعالیت» به معنای فراهم کردن شرایط و پشتیبانی‌های اجتماعی، روانی و محیطی است که افراد را به انجام فعالیت‌های سالم و منظم تشویق و کمک می‌کند. این حمایت‌ها به ویژه در سالمندان اهمیت زیادی دارد و کیفیت زندگی و سلامت آن‌ها را بهبود می‌بخشد. (همایش ملی سلامت و سالمندی، ۱۴۰۰)

حمایت از فعالیت سالم در حوزه فساد ستیزی شهید رئیسی می‌تواند با ترویج فرهنگ ضدفساد و ایجاد فضای سالم اقتصادی همراه باشد. او به عنوان یک شخصیت فساد ستیز، تلاش‌های خود را برای جلوگیری از فساد متمرکز کرده بود و بنیاد بین المللی شهید رئیسی نیز به ترویج فساد ستیزی و کارآمدسازی در این زمینه می‌پردازد مورد از اقدامات شهید رئیسی در حوزه حمایت از فعالیت سالم، گره گشایی از کار ولی نعمتان بود، در زمانی که تازه انقلاب شده بود و اقتصاد کشور رونق لازم را نداشت. عده‌ای هم از روستاها به شهرها آمده بودند و به دنبال کار بودند پیاده‌روهای اصلی کرج پر شده بود از دست فروش‌هایی که عبور و مرور مردم را با مشکل روبرو کرده بودند، شهید رئیسی این گره را باز کرد اما نه با دندان. بلکه با دست! دستور داد، جایی را برای دست فروش‌ها پیدا کنند تا به آنجا منتقل شوند. با این کار هم زندگی و رفت و آمد مردم راحت شد و هم دست فروش‌های مستضعف از کار بیکار نشدند.

بنابراین شهید رئیسی با این اقدام پسندیده‌ای که انجام دادند از فعالیت‌های سالم اقتصادی حمایت کردند و جلوی اقدام و بروز فساد را گرفتند.

شهید رئیسی معتقد بود ریشه فساد باید در دستگاه اجرایی خشکانده شود و مبارزه باید از سرچشمه آغاز شود، این رویکرد باعث شد دولت سیزدهم در مبارزه با فساد عملکرد قابل توجهی داشته باشد و کارنامه سه ساله دولت از نظر مردم موفق ارزیابی شود. همچنین شهید رئیسی با اخلاص، تقوا و انسجام داخلی توانست زمینه حق برای حقداران و مقابله با فساد را فراهم کند و به عنوان الگوی مدیریتی برای دولت‌ها معرفی شود. او در برخورد با آقازاده‌ها در حوزه فساد ستیزی بر چند محور کلیدی استوار بود:

۱- عدم وجود خط قرمز در مبارزه با فساد: بارها تاکید می‌کرد که در مبارزه با فساد هیچ خط قرمزی وجود ندارد و با هر کس در هر سطح و جایگاهی که باشد برخورد می‌شود، حتی اگر فردی از نزدیکان مسئولان یا آقازاده‌ها باشد.

۲- تشکیل مجتمع‌های تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی: او دستور تشکیل مجتمع تخصصی رسیدگی به جرایم اقتصادی را صادر کرد تا پرونده‌های فساد اقتصادی از جمله موارد مرتبط آقازاده‌ها به طور جدی و تخصصی رسیدگی شود.

۳- تشویق مشارکت مردمی و حمایت از افشاگران فساد: شهید رئیسی بر مشارکت مردم در شناسایی فساد و حمایت قانونی از سوت‌زن‌ها و افشاگران فساد تاکید داشت تا فضای برخورد با فساد، از جمله فساد آقازاده‌ها تقویت شود.

۴- برخورد قاطع و علنی با دانه درشت‌ها: در دوره ریاست شهید رئیسی بر قوه قضاییه، رسیدگی به پرونده‌های مهم اقتصادی که شامل افراد با نفوذ و آقازاده‌ها نیز می‌شد، آغاز و دادگاه علنی برگزار شد تا حاشیه امن آنها شکسته شود.

۵- اصلاح ساختارهای فسادزا: شهید رئیسی اصلاح نظام بانکی، مالیاتی و اقتصادی تاکید داشت تا زمینه‌های فساد، از جمله سوء استفاده آقازاده‌ها کاهش یابد.

بنابراین این اقدامات و الزامات اجرایی نشان دهنده عزم جدی بدون اغماض شهید رئیسی برای برخورد با فساد در هر سطح و موقعیتی بود، به ویژه در مورد آقازاده‌ها که پیش از او معمولاً برخورد جدی با آنها کمتر دیده شده بود.

۷- رسیدگی به ترک فعل‌ها و قصورها:

رسیدگی به ترک تقصیر شامل بررسی دقیق وجود وظیفه، اثبات ترک آن و ارتباط آن با خسارت وارده است و در صورت احراز، مسئولیت مدنی یا کیفری برای فرد ترک‌کننده اعمال می‌شود. (تقصیر اثبات و احراز آن ۱۴۰۳)

شهید رئیسی با دستور بررسی‌دگی به ترک فعل‌ها و قصور مسئولان از سوی بخش‌های مختلف نظارتی قوه قضاییه بر این موضوع تاکید داشت که اگر به موقع با برخی قصورها و ترک فعل‌ها برخورد شود شاهد خسارت در حوزه‌های مختلف نخواهیم بود.

الزامات اجرایی شهید رئیسی در حوزه رسیدگی به ترک فعل‌ها و قصورها در فساد ستیزی شامل موارد زیر است:

۱- پیگیری و مؤاخذه مدیران متخلف: او بر ضرورت پیگیری و تعقیب مدیرانی که در انجام وظایف قانونی کوتاهی کرده‌اند تاکید داشت و دستوراتی برای رسیدگی به ترک فعل‌ها صادر کرد.

۲- ابلاغ دستورالعمل مقابله با ترک وظایف قانونی: در سال ۱۳۹۹، دستورالعملی در ۱۲ ماده برای مقابله و پیشگیری از ترک فعل مدیران و کارمندان ابلاغ شد که وظایف سازمان‌های مختلف از جمله دادستانی و بازرسی کل کشور را مشخص کرد.

۳- تاکید بر پیگیری ترک فعل‌های خسارت بار: دادستان‌ها موظف شدند ترک فعل‌هایی که منجر به خسارت و صدمه به اموال عمومی و حقوق مردم می‌شود را به صورت ویژه پیگیری و گزارش دهند.

۴- مجازات و پیگیری قضایی ترک فعل‌ها: در صورت اثبات ترک فعل‌های مجرمانه یا منجر به تضییع حقوق عمومی، اقدامات قانونی و تعقیب قضایی مدیران و مسئولان در دستور کار قرار گرفت.

۵- نظارت بر پیشگیری از حوادث و بلایا: در مواردی مانند سیل و زلزله، مسئولیت‌های ترک فعل در پیشگیری و اقدام به موقع مورد تاکید قرار گرفت و پیگیری‌های لازم انجام شد.

بنابراین این الزامات نشان می‌دهد که شهید رئیسی بر اهمیت پیگیری و مجازات ترک فعل‌ها و قصورها در راستای فساد ستیزی و حفظ حقوق عمومی تاکید داشت و با ابزارهای قانونی و اجرایی، این مهم را دنبال می‌کرد.

نتیجه:

فساد ستیزی به معنای مقابله و مبارزه با فساد است خود به معنای خروج از حد اعتدال و تعادل و انحراف از صلاح و کمال طبیعی امور است و فساد شامل سوء استفاده از قدرت و منابع برای منافع شخصی و نقض عدالت و اصول اخلاقی می‌شود به طور کلی فساد ستیزی یک رویکرد فعال برای حفظ تعادل، عدالت و سلامت نظام‌های اجتماعی، اقتصادی و اداری است. شهید رئیسی در دوران ریاست جمهوری برای اصلاح زمینه‌های فسادزا در نظام بانکی اقدامات مهمی از جمله کاهش ناترازی بانکی‌ها و بهبود عملکرد مالی، اعطای تسهیلات بانکی، بر اساس اعتبارسنجی، کنترل رشد نقدینگی و جلوگیری از خلق پول بی‌رویه افشای صورت‌های مالی و حذف ارز ترجیحی را انجام دادند و در حیطه نظارت موثر و مدیریتی او به گونه‌ای بود که بخشی را برای نظارت درون سازمانی فعال می‌کرد و ساز و کار ویژه‌ای را برای نظارت محسوس و غیر محسوس قضات و کارمندان دادستانی تدارک دیده بود و به محض ورود به سازمان بازرسی، مجموعه‌ای تحت عنوان ایجاد کرد. تجربه و سابقه قضایی شهید رئیسی و حضور طولانی و موثر او در دستگاه قضا و رسیدگی به پرونده‌های مهم اقتصادی و فساد، به او مهارت و جسارت لازم برای برخورد قاطع را داد. این اقدامات و الزامات اجرایی نشان دهنده عزم جدی و بدون اغماض شهید رئیسی برای برخورد با فساد در هر سطح و موقعیتی بود، به ویژه در مورد آفازده‌ها که پیش از او معمولاً برخورد جدی با آنها کمتر دیده شده بود. شهید رئیسی همینطور بر اهمیت پیگیری و مجازات ترک فعل‌ها و قصورها در راستای فساد ستیزی و حفظ حقوق عمومی تاکید داشتند و با ابزارهای قانونی و اجرایی مهم را دنبال می‌کردند ما هم اگر می‌خواهیم فساد ستیز باشیم باید به افراد فاسد، فرصت انجام اعمال غیرقانونی را ندهیم و اگر می‌خواهیم مردم در صحنه‌های مختلف باشند باید این صحنه‌ها داشته باشند و بایستی دست مفسد دور زننده ی قانون و شکننده قانون بسته شود، مبارزه با فساد این است. مقاله پیش رو، الزامات اجرایی شهید رئیسی را در حوزه فساد ستیزی بررسی کرده و در پایان به این موارد رسیده است که فرهنگ سازی و نظارت همگانی، اصلاح فساد

در نظام بانکی، فعالیت سالم، نظارت موثر و کارآمد، برخورد قاطع و دقیق، حق برای حقدار، رسیدگی به ترک فعل‌ها از شاخصه‌های اجرایی شهید رئیسی بوده و بر اساس شواهد و مدارک ارائه شده که ایشان فردی فساد ستیز بودند.

منابع:

- ۱_ آرمیون، سیدکمال، تقصیر اثبات و احراز آن، ۱۴۰۳
- 2_ پایگاه اطلاعات رسانی و خبری جماران، تهران، ۱۸ اسفند ۱۴۰۳
- 3_ خبرگزاری مهر، اصول ۱۲ گانه مقابله با فساد اداری و اقتصادی، ۲۴ شهریور ۱۴۰۰
- 4_ خبرگزاری تسنیم، دستاوردهای دولت سیزدهم در حوزه پول و بانکی، ۲۷ خرداد ۱۴۰۳
- 5_ خبرگزاری دانشجویان ایران، اساسنامه بنیاد بین‌المللی شهید رئیسی ابلاغ شد، ۵ دی ۱۴۰۳
- 6_ خبرگزاری جمهوری اسلامی، دو توصیه مهم رئیسی به دستگاه‌های نظارتی، ۲۸ آذر ۱۴۰۲
- 7_ خبرگزاری دانشجویان ایران، روایتی ناگفته از نقش شهید رئیسی در تحقق وعده شفافیت اقتصادی، ۸ خرداد ۱۴۰۳
- 8_ خبرگزاری دانشجویان ایران، چه عواملی موجب بهبود کسب و کار در سه سال دولت شهید رئیسی شد؟، ۱۴ تیر ۱۴۰۳
- 9_ خبرگزاری مهر، اصول ۱۲ گانه مقابله با فساد اداری و اقتصادی در دولت ابلاغ شد، ۲۴ شهریور ۱۴۰۰
- 10_ خبرگزاری ایمنّا، شهید جمهور همچون چراغی روشن در راه مبارزه با فساد، ۱ خرداد ۱۴۰۳
- 11_ خبرگزاری مهر، فساد ستیزی رئیسی؛ وعده‌ای که روی زمین نماند، ۵ شهریور ۱۴۰۱
- 12_ خبرگزاری دانشجویان ایران ایسنا، برخورد با فساد در دولت از مهمترین ویژگی‌های شهید رئیسی بود، ۱ خرداد ۱۴۰۳
- 13_ خبرگزاری دانشجویان ایران ایسنا، پایگاه اطلاع رسانی مقام معظم رهبری، ۱۷ تیر ۱۴۰۳
- 14_ دهشیری، محمدرضا، رسانه و فرهنگ سازی، تحقیقات فرهنگی ایران، شماره ۴، سال ۱۳۸۸

- 15- رابرت آی، روتبرگ، حسین وزیری سابقی، فساد ستیزی، انتشارات مازیار، بی نا، ۱۳۹۹
- 16- سعدا، سید محرومان ، صفحه ۳۹.
- 17- سازمان بهزیستی کشور، اصول ۱۲ گانه مقابله با فساد ، ۱۲ دی ۱۴۰۲
- 18_ شفیع زاده، رضا، نظام نظارتو ارزیابی موثر و ویژگیها و الزامات
- 19- طالبی، محمد حسین ، موضوع دانش و فلسفه حق، روانشناسی علوم انسانی، شماره ۷۴ و ۷۵، سال ۱۳۹۲
- 20- کیهان، نگاهی به خدمات شهید رئیسی در زمان ریاست بر قوه قضاییه، ۲ خرداد ۱۴۰۳
- ۲۱- مجلسی، محمد تقی، بحار الانوار، ج ۷۴، دارالحیاء التراث، بیروت، ۱۴۰۳ ق.
- ۲۲- مقاله کنفرانسی، ارزیابی شفافیت و فساد ستیزی از منظر امام علی (ع)، سال انتشار ۱۴۰۱
- ۲۳- مقاله کنفراسی، ثمرات شفافیت اطلاعات در فساد ستیزی از منظر قرآن و روایات، سال انتشار ۱۴۰۲
- ۲۴- مقاله کنفرانسی، همایش علمی مطالعات حقوقی، علوم قضایی و پژوهش های اجتماعی، بررسی و شناخت جرایمی که به واسطه ترک فعل محقق می شود، سال انتشار ۱۴۰۰
- ۲۵- وزارت کشور، در مقابله با فساد و افراد ناکارآمد هیچ تعارفی نداریم، ۱۵ بهمن ۱۴۰۲
- ۲۶- همایش ملی سلامت سالمندی ، مقاله کنفرانسی ۱۴۰۰